

Діяльність Капеланської служби Волинської єпархії Київського Патріархату у сфері медицини

Ростислав Дідух, протоієрей Миколай Цап

У статті автор пропонує розглянути проблему співпраці Церкви з медичними закладами. З'ясовано зміст поняття «капелан». Визначаючи формування священиків-капеланів у медичних закладах як однієї з головних умов спасіння вірних, наголошено, що в цьому складному процесі виявляється й розвивається великий досвід капеланів як у духовній, так і фізичній підтримці вірних та медперсоналу, відкриваються нові можливості для формування професійної майстерності. У результаті аналізу автор доводить, наскільки важливим є опіка Церкви над медициною.

Ключові слова: Волинська єпархія, Капеланська служба, капелан, медицина.

В умовах сучасного секулярного суспільства, ми стаємо свідками як часто відбувається підміна віковичних цінностей, пов'язаних, у тому числі, і зі здоров'ям людини. Погляд на людину як біологічну істоту, пов'язаний безпосередньо з інноваційними технологіями у сфері медицини, пропонує людині забути про її унікальність існування як образу і Подоби Божої¹.

Саме ця виключна роль духовного існування людини, яке направляє наші цінності з цього світу в життя вічне, змушує Церкву дбати про фізичне і, як наслідок, духовне здоров'я кожного її члена.

Тому протягом історії людства здоров'я людини не розмежовувалося із її моральним життям, віруванням. За свою двохтисячолітню історію Церква має колосальний досвід у лікувальній справі, що засвідчується великою кількістю святих – які лікували одночасно і душу, і тіло. Це вмч. Пантелеймон, преподобний Агапіт – лікар Печерський,

¹ Сучасний стан, потреби та перспективи розвитку медичного капеланства в Україні обговорили в Києві [Електронний ресурс].

преп. Мойсей Угрин, свт. Лука Войно-Ясенецький та багато інших. І на сьогоднішньому етапі співпраці Церкви та медицини через капеланів ми спостерігаємо позитивні тенденції. Хто такий капелан і яка його роль?

Капелан – це особа, яка уповноважена здійснювати душпастирську (духовну) опіку віруючих військовослужбовців, представників силових структур і держустанов та членів їхніх сімей, осіб, що перебувають у місцях позбавлення волі та в лікувально-шпитальних закладах, та людей, які потребують душпастирської опіки².

З призначенням на Волинську кафедру в 2004 році молодого, енергійного архієрея, діяльність єпархії почала значно зростати. Владика Михаїл почав створювати нові підрозділи єпархії. Вбачаючи велику потребу в опіці медичних, наукових закладів та військових установ, його указом від 21 липня 2004 р. засновано Капеланську службу Волинської єпархії. Цього ж дня її керівником – старшим капеланом – призначено священника кафедрального собору Святої Тройці в Луцьку протоієрея Олександра Безкоровайного. Також було визначено обсяг обов'язків служби у сфері медицини, до яких відноситься: організація душпастирської опіки капеланів над православними віруючими єпархії, які трудяться або лікуються в медичних закладах; координація служіння капеланів за такими напрямками, як: облаштування або будівництво каплиць для звершення Богослужінь та пастирського служіння на визначеній території; проведення спеціальних програм (антиалкогольної, антинаркотичної, проти самогубств, розлучень, абортів, евтаназії, дитячого виховання тощо)³.

Участь Православної Церкви в лікувальній сфері не є явищем новим чи невивченим, оскільки за всю історію існування Церкви її душпастирі мають великий досвід комплексного лікування духовного та фізичного здоров'я людини.

Беручи активну участь у служінні ближньому, Церква наслідує приклад Христа, Який говорить про Себе: *«Бо Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, але щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох»* (Мк. 10: 45). Головним досягненням на сьогодні є бачення Державою потреби в перенесенні лікувальної справи з пло-

² Капелан. Сайт протоієрея Миколи Візера [Електронний ресурс].

³ Капеланська служба Волинської єпархії [Електронний ресурс].

щини біологічної у сферу духовну. Ми бачимо зацікавленість у несенні і Церквою свого послуху щодо служіння Богові й людям. На території Волинської області, зокрема в м. Луцьку, з благословення митрополита Луцького і Волинського Михаїла діють медичні капелани, стараннями яких відкриті храми.

Лікарняні священики, які мають досвід служіння в лікарнях, як ніхто інший, знають як безвідповідальне ставлення до власних душі і тіла призводить до проблем, які супроводжують людину все подальше життя. Саме тому, крім присутності священиків у лікарнях, медичне капеланство, як певний соціальний інститут, повинен стояти на сторожі збереження здоров'я людей, використовуючи всі можливі методи діяльності: розробка державних програм, участь у виховному процесі підростаючого покоління тощо. Адже лише здорова нація може будувати міцну державу, благополучні сім'ї, протистояти аморальному занепаду молоді, конкурувати щодо морального і здорового життя в міжнародному просторі.

Духовний стан людини, яка страждає від фізичних вад, потребує нашої підтримки, практичних підходів до проповіді Євангельської істини та духовного усвідомлення цінності вічного життя, до якого ми покликані⁴.

Участь лікарняного священика в житті цих людей переоцінити важко. Власне, через страждання ближніх нерідко прослідковується бажання до переосмислення нашого способу життя, і правильна підтримка духівника в даний момент може змінити життя цілої родини та допомогти хворому отримати максимум піклування і змінити спосіб життя у подальшому, щоб застерегти від ускладнень чи формування патології.

Не менш важливою і робота священика з персоналом лікувальних закладів, адже саме ці люди повинні з нашою допомогою щодня усвідомлювати свою важливу місійну роль у служінні людству. Будь-яка людина, що прийшла на прийом до лікаря, має право сподіватися на гідне, шанобливе ставлення, яке повинне бути продиктоване найвищою любов'ю до Творця і любов'ю до ближнього.

⁴ *Архиепископ Лука Войно-Ясенецкий. Дух, душа и тело // Творения. – М.: изд. Стретенского монастыря, 2004. – С. 98.*

У першу чергу, стоїть завдання духовної опіки тих, хто перебуває на лікуванні в медичних закладах. Звичайно, у цій сфері ми спостерігаємо досить вдалі спроби співпраці Церкви з медициною. Так, першим медичним закладом, з яким уже понад 11 років співпрацює Волинська єпархія, стала Волинська обласна клінічна лікарня (ВОКЛ). У 2005 році владика Михаїл призначив капеланом даного закладу протоієрея Назарія Бабія, який опікується ним і сьогодні. Лікарня спочатку мала невеличку каплицю, що існувала з 1995 року, а з призначенням капелана збудований новий храм на честь вмч. і Цілителя Пантелеймона, який був освячений 8 травня 2015 року.

Наступним закладом співпраці стала Обласна дитяча лікарня. 27 лютого 2006 року єпископ Луцький і Волинський Михаїл та генеральний директор обласного дитячого територіального медичного об'єднання підписали угоду про співпрацю. Також було призначено капеланом прот. Миколу Шутяка (указ №. 95 від 30 грудня 2012 р.). Владика висловив задоволення початком співпраці і запевнив, що капеланська служба єпархії, зробить усе необхідне, аби духовна опіка Церкви допомагала лікарям краще працювати, а пацієнтам – швидше одужувати. При закладі діє каплиця на честь святителя Миколая Чудотворця, улюбленця дітей.

На початку лютого 2007 року єпископ Луцький і Волинський Михаїл та головний лікар Олег Черниш підписали угоду про співпрацю Церкви й Луцької психіатричної лікарні №1 (с. Липини), згідно з якою сторони сприятимуть духовній опіці Київського Патріархату над цим медичним закладом. Капеланом призначено прот. Миколая Цап'юка. А 8 лютого заклад увінчався своєю каплицею, яку освятив старший капелан єпархії протоієрей Олександр Безкоровайний на честь Почаївської ікони Божої Матері⁵.

У вересні 2006 року співпраці з Церквою забажав Обласний протитуберкульозний диспансер. 2 жовтня старший капелан прот. Олександр Безкоровайний освятив там каплицю на честь преп. Агапіта Печерського.

Станом на 2006 рік було підписано договір про співпрацю між трьома закладами.

⁵ Психіатрична лікарня має свою каплицю [Електронний ресурс].

Черговою стала Луцька міська поліклініка № 3, капеланом якої призначено священика Мирона Петрину. 16 лютого 2008 року владика Михаїл освятив хрест і наріжний камінь для майбутнього храму на честь рівноап. княгині Ольги.

У 2008 році владика Михаїл на запрошення ковельського міського голови Сергія Кошарука освятив місце під будівництво нової поліклініки в Ковелі.

Луцька міська лікарня №1 співпрацює з капеланською службою Волинської єпархії з 2011 року. Тоді архієпископ Михаїл та головний лікар закладу підписали договір та освятили каплицю на честь преп. Агапіта Печерського, спонсором якої являється лікар Ігор Галич.

9 грудня 2014 року підписано договір про співпрацю з Обласним онкодиспансером. 14 січня 2016 року була освячена тимчасова каплиця, а через кілька місяців місце під будівництво мурованої церкви на честь ікони Божої Матері «Всецариця». Капелан закладу прот. Володимир Стеблина.

15 жовтня 2015 року і у Волинському обласному госпіталі стараннями медперсоналу та мецената Ігоря Чорнухи відкрито каплицю на честь безсрібників і чудотворців Косми та Даміана, яку освятив Луцький міський декан прот. Михайло Онищук. Даним закладом опікуватиметься прот. Степан Гайгель.

Луцький центр первинної медико-санітарної допомоги №2 співпрацює з єпархією давно. Раніше там була старенька каплиця, а тепер стараннями лікарів 22 грудня 2015 року відбулося відкриття нової. Освятив митрополит Михаїл на честь св. прав. Анни, та призначив настоятелем та капеланом прот. Миколу Лазуку. Як бачимо, при вищезазначених закладах, якими опікується Волинська єпархія, діють каплиці або церкви, у яких звершуються молебні та інші відправи і найважливіше головне таїнство – Божественна літургія, стоячи на якій хворі мають особливу можливість прийняти таїнства сповіді та причастя, тим самим очистити свою душу. А лежачих які фізично не можуть прийти до храму, капелан причащає в палатах. Адже саме духовний стан людини, яка страждає від фізичних вад, потребує нашої підтримки, проповіді Євангельської істини та усвідомлення цінності вічного життя.

Ще одним свідченням піклування про медицину являється надання благодійної допомоги медичним закладам Волині. Щорічно, навіть

кілька разів на рік, стараннями капеланів Волинської єпархії в медичні заклади доставляється як техніка, так і медикаменти, продукти та багато іншого потрібного. Звичайно, усю надану допомогу описати неможливо, треба згадати хоч частину.

10 січня 2012 року помічник володимирського районного декана протоієрей Микола Гінайло, голова благодійного фонду Матері Божої неустанної Помочі, передав Володимир-Волинській міськрайонній лікарні документи на реаніmobіль, який за сприяння добровольця Сергія Ковальчука був доставлений із Франції. 25 жовтня 2012 року на території кафедрального собору Святої Трійці в Луцьку відбулася добровольна акція «Подаруй надію!». Мета – збір коштів на медпрепарат «Іфолем» для 16-річної онкохворої Алли Мельничук, без якого дівчинка не може прийняти черговий блок хіміотерапії. Кошти збирали дівчата-добровольці та передали потребувачій.

23 червня 2013 року спільно з представниками фонду «Правоохоронець» прот. Микола Гінайло передав медичні халати й катетери для потреб госпіталю обласного управління МВС, Луцького військового госпіталю, урологічного відділення Луцької міської лікарні. Цього ж дня добровольці відвідали Волинське училище професійної підготовки працівників міліції, що в с. Сокиричі Ківерецького району. Медичній частині закладу передали медхалати й постіль.

7 квітня 2014 року спільно з депутатом Херсонської обласної ради Олександром Сидоренком у селище Горностаївка Херсонської області для центральної районної лікарні доставлено рентген-апарат і спецодяг для потреб громади та війська. 10 квітня у співпраці з Фондом «Правоохоронець» душпастир передав комплекти медичних халатів, постільної білизни для госпіталю в Луцьку, що на вул. Чернишевського, та Волинській обласній клінічній лікарні в с. Боголюби, прасувально-сушильну машину – для Волинської школи міліції в с. Сокиричі.

17 червня 2014 року було передано для територіального медичного об'єднання, що у Володимирі-Волинському, кисневий концентратор, апарат УЗД, медичний інструментарій, ліжка, які загалом оцінено в близько 100 000 грн. Допомогу надала німецька благодійна організація «Україна. Допомога. Брайдшайд»⁶.

⁶ Поміч медикам [Електронний ресурс].

16 листопада 2015 року духовна консисторія та благодійний фонд «Матері Божої неустанної помочі» для обласного гарнізонного військового госпіталю передали обладнання на суму 100 000 тис. Це рентгенапарат, інвалідні візки, прилад для діагностики судин, інгалятор, універсальні тумбочки, медичні халати тощо. 9 грудня того ж року було передано більше 20 предметів медичної допомоги канцлером єпархії протоієрем Миколаєм Цапом та о. Миколою Гінайлом. Серед них – обладнання для витягування хребта і транспортування пацієнтів, ходунці, інгалятори для лежачих хворих, спецодяг для персоналу реанімаційних машин⁷.

Капелани єпархії, піклуючись про стан пацієнтів та підбадьорення лікарів, 15 листопада 2014 року розпочали богослужіння в медичних закладах обласного центру за почином прот. О. Безкоровайного перед іконою преподобного Агапіта Печерського – лікаря безвідплатного. Першою ікону прийняла Волинська обласна клінічна лікарня. Був відслужений акафіст до преподобного, під час якого молилися персонал та пацієнти. Згодом ікона побувала 23 жовтня у Волинському пологовому будинку, 24 – у станції швидкої медичної допомоги та обласній дитячій лікарні, 29 – у міській клінічній лікарні № 2, а 30 – у міській поліклініці № 1, 31 – в обласних туб- і онкодиспансерах та Луцькому хоспісі, 4 листопада в поліклініці № 3 та госпіталі ветеранів, 5 – в обласній лікарні (с. Боголюби) і 6 листопада в психіатричній лікарні (с. Липини)⁸.

12 березня 2014 року священник Ігор Яцюра виступив на громадському обговоренні поширення пияцтва і висловив точку зору Православ'я щодо хмільного: *«Церква підтримує тільки здоровий спосіб життя»*. За Святим Письмом уживання вина допускається, але обмежено, помірно. *«Коли людина зловживає вином, тоді воно починає керувати тією людиною, і це вже проблема»*, – підсумував священник.

Протягом лютого 2016 року вперше для священників єпархії відбулися лекції, на яких вони освоювали практичні навички на станції швидкої медичної допомоги в обласному центрі.

Розпочалась опіка єпархії над глухонімими. 18 червня 2016 року вперше у кафедральному соборі Святої Трійці відбулася Служба Божа

⁷ Медичне обладнання на 250 тисяч гривень – госпіталю від єпархії [Електронний ресурс].

⁸ До святого лікаря [Електронний ресурс].

для людей із глибокими вадами зору Луцької міжрайонної первинної організації Українського товариства сліпих (УТОС).

Під час відправи віце-канцлер і старший капелан єпархії протоієрей Олександр Безкоровайний тихо коментував для незрячих хід Богослужіння – дії священника, який правив, значення піснеспівів тощо⁹. Співпраця Волинської єпархії розширюється. З кожним роком відкриваються нові перспективи для співпраці в інших медичних закладах. Сподіваємося, що капеланам єпархії і надалі вдасться з Божою допомогою втілити всі свої ідеї в реальність.

Список джерел і літератури:

1. *Біблія*. Книги Священного Писання Старого та Нового Завіту. – К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. – 1416 с.
2. *Архиепископ Лука Войно-Ясенецкий*. Дух, душа и тело // Творения. – М.: изд. Стретенского монастыря, 2004. – 198 с.
3. До святого лікаря [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arkhiv.pravoslaviavolyni.org.ua/novynu/novyna/?newsid=4573>
4. Капеланська служба Волинської єпархії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoslaviavolyni.org.ua/eparkhiia/kapelanska-sluzhba/>
5. Поміч медикам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arkhiv.pravoslaviavolyni.org.ua/novynu/novyna/?newsid=4212>
6. Медичне обладнання на 250 тисяч гривень – госпіталю від єпархії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoslaviavolyni.org.ua/novyna/34-medychne-obladnannia-na-250-tysiach-hryven-hospitaliu-vid-eparkhiu/>
7. Психіатрична лікарня має свою каплицю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arkhiv.pravoslaviavolyni.org.ua/novynu/novyna/?newsid=338>
8. У Луцьку відправили Літургію для людей з вадами зору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoslaviavolyni.org.ua/novyna/379-u-lutsku-vidpravly-liturhiu-dlia-liudei-z-vadamy-zoru/>
9. Капелан. Сайт протоієрея Миколи Візера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/vizermukola/>

⁹ У Луцьку відправили Літургію для людей з вадами зору [Електронний ресурс].

Діяльність Капеланської служби Волинської єпархії Київського Патріархату у сфері медицини